

EPISTOLARUM
AD ATTICUM
LIBER XI.

CICERO ATTICO SAL.

I. CCEPI a te signatum libellum, quem Anteros attulerat; ex quo nihil scire potui de nostris domesticis rebus: de quibus acerbissime afflictor, quod, qui eas dispensavit, neque adest istic, neque ubi terrarum sit scio. Omnem autem spem habeo¹ existimationis, privatarumque rerum in tua erga me mihi perspicissimum benevolentiam: quam si his temporibus miseris & extremis praeteritis, hac pericula, quae mihi communia sunt cum ceteris, fortius feram: idque ut facias, te obtestor, atque obsecro. Ego in² Cistophoro in Asia habeo ad H-S bis & vicies. Hujus pecuniae permutatione fidem nostram facile tuebere: quam quidem ego nisi expeditam relinquere putassem, ³ credens ei, cui tu scis jam pridem minime credere, commoratus essem paulisper, nec domesticas res impeditas reliquisssem: ob eamque causam serius ad te scribo, quod sero intellexi, quid timendum esset. Te etiam atque etiam oro, ut me totum tuendum suscipias; ut, si ii salvi erunt, quibuscum sum, una cum iis possim incolomis esse, salutemque meam benevolentiae tuae acceptam referre.

¹ *Existimationis*] Ut iis satisfiat, quibus debeo. Nam ob hanc causam de existimatione Ciceronis agebatur. Caesar initio lib. III. de bello civili, ad *debitorum suendam existimationem*, dicit, *Man.*

² *Cistophoro*] Nummi genus Asiatici. Hanc pecuniam Cicero, ex administratione Ciliciz

collectam, apud publicanos reliquit: deinde, quod ibi minus turo fore videbatur, dimidiam fere partem exegit, & ad Egnatium argentarium transtulit. *Idem.*

³ *Credens ei*] Philotimo libero, cui rerum domesticarum administrationem commiserat, ad Pompejum profecturus. *Popma.*

CI-

CICERO ATTICO SAL.

II. **L**ITERAS tuas accepi pridie Nonas Febr. eoque ipso die ex testamento¹ crevi hereditatem. Ex multis meis miserrimis curis est una² levata, si, ut scribis, ista hereditas fidem, & famam meam tueri potest; quam quidem te intelligo, etiam sine hereditate, tuis opibus defensurum fuisse. ³ De dote quod scribis, per omnes deos te obtestor, ut totam rem suscipias, & illam miseram mea culpa & negligentia tueare meis opibus, si quae sunt; tuis, quibus tibi molestum non erit, facultatibus: cui quidem deesse omnia, quod scribis, obsecro te, noli pati: in quos enim sumptus abeunt fructus⁴ praediorum? Jam⁵ illa H-S LX. quae scribis, nemo

¹ *Crevi*] In testamento haeres scriptus interdum rogabatur, jubebaturque hereditatem tenere intra certum dierum spatium, veluti Titius haeres esto certoque in centum diebus proximis, quibus scieris poterisque. Nec intererat utrum quis praesens an per epistolam crederet, dummodo solemniter ac legitima conditionis verba proferret in hunc modum. *Cum meo huiusmodi heredem institueris, eam hereditatem ad te venioque, ut tradidit Ulpianus in Institutis & Idorus lib. V. Etymol. Popma.*

² *Levata*] Vult. Man. Lamb. *enata.*

³ *De dote*] Solutio matrimonio Craffpedis & Tulliae, cum Dolabella Tullia nupserat, Cicero valde aestuabat in dote illi persolvenda. Non enim eam integram ipsi tempore nuptiarum numerarat, cum fortasse a Craffpede nondum eam exegisset, expectandaque dies esset legibus praestituta ad dotem repetendam, quae aut pondere, aut numero, aut mensura constabat. Huiusmodi enim dos citius exigi non poterat quam annua, bima, trima die. Itaque totidem pensionibus, hoc est, tribus se eam Dolabella soluturam promiserat. Ac prima soluta, cum adforet dies secundae proximis Kal. Quintilibus; & interim Dolabella perditissimo negotatu rem omnem familiarem absumpisset, incerto animo Cicero fluctuabat illine reliquam dotis numeraret, an id Tulliae, facta sortio, conservaret. Nam & Tulliae causam volebat, & ditempto matrimonio, crederetur, ne incerto adhuc rerum exitu Do-

labella animum, qui gratia plurimum valebat apud Caesarem, a se abalienaret; interim ergo dum certo constitueret quid facturus esset, cupiebat Tullianum sustentari suis opibus, & facultatibus Attici. Hunc locum haecenus ab interpretibus male explicatum; in eam partem, in quam interpretati sumus, accipi debere, hoc est, de solutione dotis Tulliae intelligendum esse, declarat ipse Cicero proximis duabus epistolis, quarum altera ita scribit, *De pensione alieva oro te, omni cura considera, quid faciendum sit, ut scripti sis literis, quas Pollex tulit. Altera hoc modo, Quod ad Kalendas Quintiles attinet, quid vellem: utrumque grave est, & tam gravi tempore periculum tanta pecunia. &, dabo rerum exitu, ista, quam scribis, abstrahio.*

Bofius.
⁴ *Praediorum*] Quae Cicero, cui rei impenduntur fructus suarum domorum & agrorum, quos elocaverat certa mercede colonis, ex quibus, si filia ejus egeat, possit sublevari, cum iis ipse non uratur. *Grævius.*

⁵ *Illa*] Terentia ex prima dotis Tulliae pensione H-S LX. detraherat, quae Dolabella sibi solvi cum secunda pensione postulabat. Eam vero primam pensionem imminutionem Cicero agere crederet. Ideo infra epist. 24. de illa quadam deprecatione loquens, *cum hoc, inquit, tam parvum de parva re detraheret, perspicis quid in maxima re fecerit.* *Bofius.*

nemo mihi unquam dixit ex dote esse detracta: nunquam enim essem passus. Sed hæc minima est ex iis injuriis, quas accepi; de quibus ad te dolore & lacrymis scribere prohibeor. Ex ea pecunia, quæ fuit in Asia, partem dimidiã fere exegi. Tutius videbatur fore ibi, ubi est, quam apud publicanos. Quod me hortaris ut firmo sim animo, vellem posses aliquid afferre, quamobrem id facere possem: sed, si ad cæteras miseras accessit etiam id, quod mihi Chryseus dixit parari, (tu nihil significasti) de domo, quis me miserior uno jam fuit? Oro, obsecro, ignosce: non possum plura scribere. Quanto moerore urgear, profecto vides: quod si mihi commune cum cæteris esset, qui videntur in eadem causa esse, minor mea culpa videretur, & eo tolerabilior esset. Nunc nihil est, quod consoletur; nisi quid tu efficias, si modo etiam nunc effici potest, ut ne qua singulari afficiar calamitate, & injuria. Tardius ad te remisit tabellarium, quod potestas mittendi non fuit. A⁷ tuis & nummorum accepi H-S LXX. & vestimentorum quod opus fuit. Quibus tibi videbitur, velim des literas meo nomine. Nosti meos familiares. Signum requirent, aut manum: dices iis, me propter⁸ custodias ea vitasse.

⁶ De domo] Id parari dixerat Chryseus, ut domo sua Cicero, quam habebat in Palatio, privaretur, propterea quod esset cum Pompejo. *Manutius.*

⁷ Tuis] Qui res tuas in Epiro curant.

Nam ea transferat, ad Pompejum in Græciam proficiscens. *Idem.*

⁸ Custodias] Eos, qui in exercitu observare solent, ne literæ, aut nunciis Imperatoris injussu quoquam mittantur. *Idem.*

CICERO ATTICO SAL.

III. QUID hic agatur, scire poteris ex eo, qui literas attulit: quem diutius tenui, quia quotidie aliquid novi expectabamus: neque nunc mittendi tamen ulla causa fuit, præter eam, de qua tibi rescribi voluisti: quod ad Kal.

Quint.

¹ Quod ad Kal.] Quod pertinet ad secundam pensionem dotis Tullie quæ Kal. Quintilib. numeranda est Dolabella, hoc magnam utraque ex parte habet difficultatem. Nam si solvo, periculum est amittendæ tantæ pecuniæ, quam Dolabella forte absumeret: si

retineo, & auctor sum Tullie divortii faciendi, verendum ne Dolabella qui gratia plurimum valet apud Cæsarem, ista contumelia læcessitus, odium Cæsaris in me concitet. *Pepma.*

Quint. pertinet, quid vellem. Utrumque grave est, & tam gravi tempore, periculum tantæ pecuniæ, & dubio rerum exitu, ista quam scribis² abruptio. Quare ut alia, sic hoc vel maxime tuæ fidei benevolentiaque permitto, & illius consilio & voluntati: cui miseræ consuluisse melius, si tecum olim coram potias, quam per literas, de salute nostra, fortunisque deliberavissem. Quod negas præcipuum mihi ullum incommodum impendere, etsi ista res³ nihil habet consolationis, tamen etiam præcipua multa sunt, quæ tu profecto vides, ut sunt, & gravissima esse, & me facillime vitare potuisse: ea tamen erunt minora, si, ut adhuc factum est, administratione diligentiaque tua levabuntur. Pecunia apud Egnatium est.⁵ Sit a me, ut est: neque enim hoc quod agitur, videtur diuturnum esse posse; ut scire jam possim, quid maxime opus sit: etsi ego rebus omnibus; quod⁶ is quoque in angustiis est, qui-cum sumus; cui magnam dedimus pecuniam mutuam, opinantes, nobis, constitutis rebus, eam rem etiam honori fore. Tu, ut antea fecisti, velim, si qui erunt, ad quos aliquid scribendum a me existimes, ipse conficias. Tuis salutem dic. Cura, ut valeas. In primis id, quod scribis, omnibus rebus cura & provide, ne quid⁷ ei desit, de qua scis me miserimum esse. Idibus Jun. ex castris.

² Abruptio] Subitum divortium. *Idem.*

³ Illius] Tullie.

⁴ Nihil] Legendum, libris omnibus invitis, etsi ista res non nihil habet consolationis. Nam recepta, quamvis eadem sit antiqua, ferri tamen non potest. *Lambinus.* Præve-

rant Corrad. & Malasp.

⁵ Sit] Relinquatur meo nomine, & quasi meo periculo, ut ep. 7. lib. IV. *Corr.*

⁶ Is quoque] Pompejus. *Idem.*

⁷ Ei] Tullie. *Idem.*

CICERO ATTICO SAL.

IV. ACCEPI ab Isidoro literas, & postea datas binas. Ex proximis cognovi¹ prædia non venisse. Videbis ergo ut sustentetur per te.² De Frusinati, si modo futuri sumus,

¹ Prædia non] Ut volebam, quo Tullie nihil deesset. Ep. 2. hujus lib. *Corr.*

² De Frusinati] Fundum Frusinatem Ci-

cero venderat, hac lege, ut redimere possent. De ea redemptione, quaesierat Atticus, quid cogitaret, utrum eam aliquando fieri vel-

mus, erit mihi res opportuna. Meas literas quod requiris, impedior inopia rerum, quas nullas habeo literis dignas; quippe cui nec quæ accidunt, nec, quæ aguntur, ullo modo probentur. Utinam coram tecum olim potius, quam per epistolas. Hic tua, ut possum, ³ tueor apud hos. Cætera ⁴ Celer. Iple fugi adhuc omne munus, eo magis, quod ita nihil poterat agi, ut mihi & meis rebus aptum esset. Quid sit gestum novi, quæris: ex Isidoro scire poteris: reliqua ⁵ non videntur esse difficiliora. Tu id velim, quod scis me maxime velle, cures, ut scribis, ut facis. Me conficit sollicitudo, ex qua etiam summa infirmitas corporis: qua levata, ero una cum eo qui negotium gerit, estque in spe magna. Brutus amicus in causa versatur acriter. Hactenus fuit, quod caute a me scribi posset. Vale. De pensione altera, oro te, omni cura considera quid faciendum sit, ut scripsi iis literis, quas Pollex tulit.

veller, an prolixus abjecisset. Respondet, redemptionem se probare, quoniam ille fundus sibi futurus esset opportunus. Redemptio tamen hoc tempore facta non est, ut patet ex epistola 14. *Manutius*.

³ *Tueor*] *Hic*, in Epiro, ubi tum erant castra Pompeji, laboro, ne qui militum aut ducum vexet aut diripiat res hominesque nostros. *J. F. Gron.*

⁴ *Celer*] De quo, lib. X. ep. 1. XII. 7.

Legebat Pantagathus, *Celer ipse. Fugi*, &c. Muretus vero, *cæterum ipse Fugi*, omisso *Celeris* nomine.

⁵ *Non videntur*] Cur autem hoc? quia scilicet factum erat prælium illud ad Dyrrhachium, quo Pompeji fortuna superior fuit. Quo ex prælio tantum fiducia ac spiritus Pompejanis accessit, ut non de ratione belli cogitarent, sed *vixisse iam sibi viderentur*. Cæsar, de bello civili, libro III. *Manutius*.

CICERO ATTICO SAL.

V. QUÆ me causæ moverint, quam acerbæ, quam graves, quam novæ, coegerintque impetu magis quodam animi uti, quam cogitatione, non possum ad te sine maximo dolore scribere. Fuerunt quidem tantæ, ¹ ut id, quod vides, effecerint. Itaque nec quid ad te scribam de meis rebus, nec quid a te petam, reperio. Rem & summam negotii vides. Equidem ex tuis literis intellexi, & iis, quas communiter cum aliis scripsisti, & iis, quas tuo nomine, quod

¹ *Ut id quod vides*] Ut ab armis discederem. *Caradus*. Hanc scripsit Brundusii, post Pompejum acie Pharfalica postigatum. *Manutius*.

quod etiam mea sponte videbam, ² te subdebilitatum novas rationes ³ tuendi mei quærere. Quod scribis placere, ut propius accedam, iterque per oppida noctu faciam, non sane video, quemadmodum id fieri possit. Neque enim ita apta habeo diversoria, ut tota tempora diurna in his possum consumere; neque ad id, quod quæris, multum interest, utrum me homines in oppido videant, an in via. Sed tamen hoc ipsum, sicut alia considerabo, quemadmodum commodissime fieri posse videatur. Ego propter incredibilem & animi & corporis molestiam conficere plures literas non potui: iis tantum rescripti, a quibus acceperam. Tu velim & Basilo, & quibus præterea videbitur, etiam Servilio conscribas, ut tibi videbitur, meo nomine. Quod tanto intervallo nihil omnino ad vos; profecto intelligis rem mihi deesse, de qua scribam, non voluntatem. Quod ⁴ de Vatino quæris: neque illius, neque cuiusquam mihi præterea officium deesset, si reperire possent, qua in re me iuvarent. Quintus ⁵ aversissimo a me animo Patris fuit. ⁶ Eodem Corcyra filius venit. Inde ⁷ profectos eos una cum cæteris arbitror.

² *Te subdebilitatum*] *Lamb. te subita re quasi debilitatum*. Ex ingenio.

³ *Tuendi mei*] Excusandi, & purgandi apud Cæsaris amicos, a quibus Ciceroni timendum erat: ut ipse qui in eorum potestate esset. *Manutius*.

⁴ *De Vatino*] Atticus scire volebat quo animo Vatinius erga illum esset, injuriæ an beneficii memor. Plurimum enim poterat Cæsare vidore Vatinius, & erat designatus Cos. cum Q. Fusio Caleno. *Popsma*.

⁵ *Aversissimo*] Quoniam in sequentibus epistolis de Quinti maledictis in Marcum fratrem legetur, ejus rei causam non ab re est hoc loco pluribus explicare. Cum Cneus Pompejus Brundisio profectus, in Greciam navigasset, ut classe, quanta maxima fieri posset, comparata, Italiæ commeatu intercluderet, & Cæsarem fame affligeret: incertus M. Cicero quid ageret, in Italia reside-

ret, an Pompejum sequeretur, suadentibus nonnullis, & maxime Quinto fratre, ut ad Pompejum iret, paruit, & profectus est, ut ostendit epistola hujus libri 9. cum dicit: *Cassius, vel potius parui*. Ex quibus unus, *quis mente fuerit, is, quem tu mihi commendas, cognosces ex istius literis, quas ad te, & alios misit*. Loquitur enim de Quinto fratre. Profligato deinde Pompejo, cum in Italiam M. Cicero rediisset, veritus est Quintus, ne frater, quo facilis a Cæsare ventum impetraret, suæ ad Pompejum professionis causam in ipsum conferret. Itaque turpi & scelerato mendacio confinxit, sibi Marcum fratrem auctorem fuisse, ut ad Pompejum proficere, & ubicunque fuit, maledicta in fratrem conferre non desistit. *Man.*

⁶ *Eodem*] Patris: ut sit potius, ad eundem locum, quam, eodem animo. *Idem*.

⁷ *Profectos*] Ad Cæsarem. *Idem*.

CICERO ATTICO SAL.

VI. **S**OLLICITUM esse te cum tuis communibusque fortunis, tum maxime de me, ac de dolore meo, sentio: qui quidem dolor meus non modo non minuitur, cum socium sibi adiungit dolorem tuum, sed etiam augetur. Omnino pro tua prudentia sentis, qua consolatione levari maxime possim. Probas enim meum consilium, negasque mihi quidquam tali tempore potius faciendum fuisse. Addis etiam (quod etsi mihi levius est, quam tuum iudicium, tamen non est leve) ceteris quoque, id est, qui pondus habeant, factum nostrum probari. Id si ita putarem, levius dolerem. Crede, inquis, mihi. Credo equidem: sed scio, quam cupias minui dolorem meum. Me discessisse ab armis nunquam poenituit: tanta erat in illis crudelitas, tanta cum barbaris gentibus conjunctio, ut non nominatim, sed generatim proscriptio esset informata; ut jam omnium iudicio constitutum esset, omnium vestrum bona prædam esse illius victoriae; vestrum, plane dico; nunquam enim de te ipso nisi crudelissime cogitatum est. Quare voluntatis meæ nunquam poenitebit: consilii poenitet. In oppido aliquo malleme resedisse, quoad accesserem. Minus sermonis subiissem: minus accepissem doloris: ipsum hoc me non angeret. Brundisii jacere in omnes partes est molestum. Propius accedere, ut suades, quo modo sine lictoribus, quos populus dedit, possum? qui mihi incolumi adimi non possunt. Quos ego modo paulisper cum bacillis in turbam conieci ad oppidum accedens, ne quis impetus militum fieret. Reliquo tempore me domo. Te nunc ad

¹ *Oppido aliquo*] Vel Achaia, vel alicuius provinciae, quæ esset a bello vacua: donec accesserit a Cesare in Italiam: quod & tutius, & magis honorificum fuisse. *Maur.*

² *Cum bacillis*] Id est, iusti sine securibus (quas habebant magistratus extra urbem) tantum cum sacibus, non ire ordine, ut lictores solent ante magistratus, sed confuse incidere, quasi essent e turba occurrentium

consecrantiumque, ne milites Casariani, qui in præsidio oppidi sunt, in eos & me impetum facerent, utpote non agnoscens imperium cuiusquam Pompeiani. *J. F. Gronov.*

³ *Reliquo*] Vulgo. *Recipio tempore me domo.* Quod esse corruptissimum omnes clamant: alii aliter emendare conati sunt. Placuit conjectura Gronoviana, ex qua sensus elicitur commodus. *Reliquo tempore*, ex quo

ad Balbum & Oppium: iis placeret modo propius accedere, ut hac de re considerarem: credo fore auctores: sic enim recipiunt, Casari non modo de conservanda, sed etiam de augenda mea dignitate curæ fore: meque hortantur, ut magno animo sim; ut omnia summa sperem: ea spondent, confirmant, quæ quidem mihi exploratiora essent, si remansissem. Sed ingero præterita. Vide; quæso, igitur ea, quæ restant, & explora cum istis; & si putabis opus esse, & si istis placebit, quo magis factum nostrum Casar probet, quasi de suorum sententia factum. Adhibeantur Trebonius, Panfa, si qui alii; scribantque ad Casarem, me, quidquid fecerim, de sua sententia fecisse. Tullia mea morbus, & imbecillitas corporis me exanimat: quam tibi intelligo magnæ curæ esse; quod est mihi gratissimum. De Pompeji exitu mihi dubium nunquam fuit. Tanta enim desperatio rerum ejus, omnium regum & populorum animos occupat, ut, quocumque venisset, hoc putarem futurum. Non possum ejus casum non dolere: hominem enim integrum, & castum, & gravem cognovi. De Fanio consolet te? perniciose loquebatur de mansione tua. L. vero Lentulus Hortensii domum sibi, & Casaris hortos, & Bajas desponderat. Omnino hæc eodem modo ex hac parte sunt; nisi quod illud erat infinitum: omnes enim, qui in Italia manserant, hostium numero habebantur. Sed velim hæc aliquando solutiore animo. Quintum fratrem audio profectum in Asiam, ut deprecaretur. De filio nihil audivi. Sed quæ-

Tom. VIII.

K k k

te

quo Brundisium accessi, contineo me domo abditum. Paulo post legitur, recipiunt: quod erroris ansas, ni fallor, scriptori librario dedit. *Oliv.*

⁴ *Te nunc ad Balbum & Oppium*] Supple, confer. *Balbus* omittunt *Vid. & Man.*

⁵ *Iis placeret*] Subintelligendum, si. *Properet. Illa velis, poteris*, &c. Id est, ab his si posses impetrare, caperem hinc movere, & propius accedere, nosque duos alicubi congreddi, ut deliberemus una, quid mihi faciendum sit. *J. F. Gron.*

⁶ *De Pompeji exitu*] De Pompeji morte in Ægypto quod nuntiatum est, statim credidi. Adeo omnes & Reges & populi fortunæ ejus diffidere coeperant, ut quocumque se

contulisset, credibile foret, idem evenurum fuisse, nempe ut in gratiam Casaris victoris occideretur. Exemplum est etiam in Rhodiis. *Fam. XII. 14. Idem.*

⁷ *Casaris hortos*] L. Julii Casaris, qui cum Cajo Dictatore communem proavum habuerat, avunculus autem erat M. Antonii, a quo tamen proscriptus est, *Flo. IV. 6.* pater autem ejus L. Casaris, qui occisus est post Africanam victoriam. *Suet. Jul. 75. Idem.*

⁸ *Deprecaretur*] Pro se & filio Casarem contra Pharnacem ex Ægypto venturum. Vide epist. seq. & Hirtium, de Bello Alexandr. *Corradus.*

re ex Diocare, Cæsaris liberti, quem ego non vidi, qui istas Alexandrinæ literas attulit. Is dicitur vidisse, an euntem, an jam in Asia? Tuas literas, prout res postulat, expecto: quas velim cures quamprimum ad me perferendas. IV. Kal. Decembris.

CICERO ATTICO. SAL.

VII. **G**RATÆ tuæ mihi literæ sunt, quibus accurate perscripisti omnia, quæ ad me pertinere arbitratus es. Factum igitur, ut scribis, istis placere, iisdem istis licitoribus me uti; quod concessum Sextio fit: cui non puto¹ suos esse concessos, sed ab ipso datos. Audio enim eum ea senatus-consulta improbare, quæ post discessum Tribunorum facta sunt. Quare poterit, si voverit sibi consistere, nostros licitores comprobare. Quanquam quid ego de licitoribus, qui pene ex Italia decedere sim iustus? nam ad me misit Antonius exemplum Cæsaris ad se literarum, in quibus erat, se audisse Catonem, & L. Metellum in Italiam venisse, Romæ ut essent palam: id sibi non placere; ne qui motus ex eo fierent; prohiberique omnes Italia, nisi quorum ipse cau-

¹ *Suos*] Consulibus L. Lentulo, & C. Marcello, cum Q. Cassius, & M. Antonius tribuni plebis S. C. contra Cæsaris dignitatem fieri prohiberent; factum est per Cæsaris iurimicos, ut intercedendi potestate privati, de sua salute cogitare die sequenti cogentur. Itaque ad Cæsarem, qui Ravennæ erat, profugerunt. Postea Senatus-consulta quæ Pompejus vult, & ut vult, multa sunt iniuste: non enim recte Senatus-consultum fieri potest, cum tribunis plebis intercedendi potestas erepta est. Sed Pompejus tamen iis Senatus-consultis delectus habuit; pecunias exegit, provincias cum imperio tribuit, ut Scipioni, Domitio, Fannio, Sextio. Cæsar autem, decessu Pompejo, ea senatus-consulta improbat, quæ post fugam tribunorum facta erant, quod, tribunicia potestate sublata, nihil legitibus, nihil more maiorum, nihil iure actum videretur. Quod cum ita esset, sequeretur, ut & provincias & licitores amitterent ii, qui hæc a senatu post fugam

tribunorum habuissent. Quod si qui ex his erant, quibus Cæsar licitores relinquere, & institutum tamen illud suum de senatus-consultis improbandis retinere vellet: hæc utebatur via: licitores, quos, a senatu habuerant, adimbat, alios deinde ipse dabat. Ita fiebat, ut & illi licitoribus uterentur; & ea, quæ senatus post fugam tribunorum decreverat, ne valerent. Itaque dicit Cicero, *Cui non puto suos esse concessos, sed ab ipso datos: audio enim eum ea S. C. improbare, quæ hæc. Sextius enim erat ex iis qui licitores, id est imperium illis Senatus-consultis habuerat. Et dicit, Suos: quos habuerat antea: Ab ipso datos, a Cæsare. Supra autem, Iisdem istis, id est, iis quos nunc habeo. Non enim ex his erat Cicero, qui licitores habuerant post fugam tribunorum: sed eos ante illud tempus habuerat, cum Ciliciam provinciam non a senatu fuisse, sed etiam a populo accepit. Manutius.*

Iam cognovisset: deque eo vehementius erat scriptum. Itaque Antonius petebat a me per literas, ut sibi ignoscerem: facere se non posse, quin iis literis pareret. Tum ad eum misi L. Lamiam, qui demonstraret, illum Dolabellæ dixisse, ut ad me scriberet, ut in Italiam quamprimum venirem: ejus me literis venisse. Tum ille edixit ita, ut me exciperet, & Lælium nominatim. Quod sane nollem: poterat enim, sine nomine, re ipsa excipi. O multas & graves offensiones! quas quidem tu das operam ut lenias; nec tamen nihil proficis: quin hoc ipso minus dolorem meum, quod, ut minus, tam valde laboras: idque velim ne gravere quam sæpissime facere. Maxime autem assequere quod vis, si me adduxeris, ut existimem, me bonorum iudicium non funditus perdidisse. Quanquam quid tu in eo potes? nihil scilicet. Sed, si quid res dabit tibi facultatis, id me maxime consolari poterit, quod nunc quidem video non esse: sed si quid ex eventis; ut hoc nunc accidit. Dicebar debuisse cum Pompejo proficisci: exitus illius minuit ejus officii prætermissem reprehensionem; sed ex omnibus nihil magis tamen desideratur, quam quod in Africam non ierim. Iudicio hoc sum usus, non esse barbaris auxiliis fallacissimæ gentis Rempublicam defendendam, præsertim contra exercitum sæpe victorem. Non probant fortasse: multos enim viros bonos in Africam venisse audio, & scio fuisse antea. Valde loco² urgeor; hic quoque opus est casu: aliqui sint ex eis, aut, si potest, omnes, qui salutem anteponan. Nam si perseverant & obtinent; quid nobis futurum

K k k 2

² *Lælium*] D. Lælium Pompejanum, qui navibus Asiaticis præferat. Cæs. lib. III. de bello civili, & Cic. epist. 14. huius libri. *Corradus.*

³ *Re ipsa excipi*] Quo modo poterat sine nomine re ipsa fieri Ciceronis exceptio? si sic videlicet Antonius edixisset: Ex omnibus Pompejanis ut cui liceat esse in Italia, nisi quorum causam Cæsar cognoverit, aut de quibus Cæsar scripserit. Quo edicto Cicero non nominatus, re ipsa tamen exceptus esset: siquidem Dolabellæ literis, Cæsaris iussu concessis, in Italiam venerat. *Manutius.*

⁴ *Ut hoc nunc accidit*] Hoc scilicet, quod sequitur: in quo ex eventis defendimur. Nam,

exitu Pompeji perspecto, minus reprehendor, quod cum eo post Pharsalicam pugnam fugiente profectus non sum. In quo sapiens fuisse nunc video; quasi de illo, quocumque venisset, id, quod accidit, fore coniecisset. Exitu vero nondum cognito, dicebar debuisse cum eo proficisci. *Idem.* ut homo non respondens: nisi fortuna comparabit aliquos, qui malint salutem a Cæsare accipere, quam bello cum eo periclitari: aut etiam omnium animos huc inclinabit. Hoc est, si facient & illi, ego videbor plus vidisse, qui citius feci. *J. F. Gronov.*

fit vides. Dices, quid illis, si victi erunt? honestior est plaga. Hæc me excruciant. Sulpicii autem consilium non scripsisti cur meo non anteponeas: quod etsi non tam gloriosum est quam Catonis, tamen & periculo vacuum est, & dolore. ⁶ Extremum est eorum, qui in Achaja sunt. Si tamen ipsi se hoc melius habent, quam nos, quod & multi sunt uno in loco; & cum in Italiam venerint, domum statim venerint. Hæc tu perge, ut facis, mitigare, & probare quam plurimis. Quod te excusas: ego vero & ⁷ tuas causas nosco; & mea interesse puto te istuc esse, ⁸ vel ut cum iis, quibus oportebit, agas, quæ erunt agenda de nobis, ut ea quæ egisti; in primisque hoc velim animadvertas. Multos esse arbitror, qui ad Cæsarem detulerint, delaturive sint, me aut penitere consilii mei, aut non probare, quæ fiant: quorum etsi utrumque verum est; tamen ab illis dicitur animo a me alienato; non quo ita perpexerint. Sed totum ut hoc Balbus sustineat, & Oppius, & eorum crebris literis illius voluntas erga me confirmetur, & hoc plane ut fiat, diligentiam adhibebis. Alterum est, cur te nolim discedere; quod scribis te ⁹ flagitari. O rem miseram! quid scribam? aut quid velim? Breve faciam; lacrymæ enim se subito profuderunt: tibi permitto: tu consule. Tantum vide, ne hoc temporis tibi obesse aliquid possit. Ignosce, obsecro te: non possum præ steru & dolore diutius in hoc loco commorari. Tantum dicam, nihil mihi gratius esse, quam quod eam diligis. Quod literas, quibus putas opus esse, curas dandas, facis commode. Quintum filium vidi qui Sami vidisset, patrem Sicyone: quorum deprecatio est facilis. Utinam illi, qui prius illum ¹⁰ viderunt, me

⁶ Extremum est] Commemoratur, quæ contra se factum, & quæ obijci a bonis viris possent. Primum, inquit, reprehendi possum, quod in Africam non iterum: deinde, non idem fecerim, quod Sulpicius, qui sedem tutam & a bello vacuum elegit: postremo, quod non in Achaja remanserim. Hoc extremum est: sed hoc tamen facere melius fuit, quam in Italiam venire. *Manutius.*

⁷ Tuas causas nosco] Hoc est, tuam excusationem accipio. *Grævius.*

⁸ Vel ut cum iis] Hic particula, *Vel* non,

iteratur, sed refertur ad illud, quod infra dicitur, *Alterum est, cur te nolim discedere.* Nam dux causæ erant, cur Ciceronis interesset Atticum Romæ esse: vel ut cum Cæsarianis ageret, quæ agenda erant; vel ipso absente, ne Terentia (*Tullia*) egeret; quam Atticus scripserat in sumptum flagitare. *Manutius.*

⁹ Flagitari] Scilicet a Tullia.

¹⁰ Viderunt] *Viderint*, malim legere: nondum enim Cæsarem viderant. *Cæc. Mallin* ego: *videbant*. Nam cur potentialis hic ponatur, causa nulla est. *Græv.*

me apud eum velint adjutum tantum, quantum ego illos vellem, si quid possem. Quod rogas, ut in bonam partem accipiam, si qua sint in tuis literis, quæ me mordeant: ego vero in optimam; teque rogo ut aperte, quemadmodum facis, scribas ad me omnia, idque facias quam sapissimè. Vale. xiv. Kalend. Januar.

CICERO ATTICO SAL.

VIII. QUANTIS curis afficiar etsi profecto vides, tamen cognosces ex Lepta & Trebatio: Maximas pœnas pendo temeritatis meæ; quam tu prudentiam mihi videri vis: neque te deterreo, quo minus id disputes, scribasque ad me quam sapissimè. Nonnihil enim me levant tuæ literæ hoc tempore. Per eos, qui nostra causa volunt, valentque ¹ apud illum, diligentissime contendas opus est, per Balbum & Oppium maxime, ut de me scribant quam diligentissime. Oppugnatur enim, ut audio, & a præsentibus quibusdam, & per literas: iis ita occurrendum, ut rei magnitudo postular. ² Furnius est illic, mihi inimicissimus. Quintus misit filium non solum sui deprecatorem, sed etiam accusatorem mei. Dicitat se a me apud Cæsarem oppugnari: quod resellit Cæsar ipse, omnesque ejus amici: neque vero desistit, ubicunque est, omnia in me maledicta conferre. Nihil mihi unquam tam incredibile accidit, nihil in his malis tam acerbum. Qui ex ipso audissent, cum Sicyone palam multis audientibus loqueretur, nefaria quædam ad me pertulerunt. ³ Nosti genus; etiam expertus es fortasse: in me id est omne conversum. Sed augeo commemorando dolorem, & facio etiam tibi. Quare ad illud redeo; cura, ut hujus rei causa, dedita opera, mittat aliquem Balbus. Ad quos videbitur velim cures literas meo nomine. Vale. vi. Kal. Jan.

CI-

¹ Apud illum] Apud Cæsarem.

² Furnius] Malim, *Fusus*: ut de Caleno intelligatur. Nam Furnius & ante civile bellum, & post amicissimus. *Man.*

³ Nosti genus] Nosti quam maledicus, quam iracundus sit: non ignoras, quantum in eo soleat esse acerbatis & iracundia virus.

CICERO ATTICO SAL.

IX. **E**GO vero & incaute, ut scribis, & celerius, quam oportuit¹ feci; nec in ulla sum spe, quippe qui² exceptionibus edictorum retinear: quæ si non essent sedulitate effecta, & benevolentia tua, liceret mihi abire in solitudines aliquas. Nunc ne id quidem³ licet. Quid autem me juvat, quod ante initum tribunatum veni, si ipsum quod veni, nihil juvat? jam quid sperem ab eo, qui mihi amicus nunquam fuit: cum jam⁴ lege etiam sim confectus & oppressus? Quotidie jam Balbi ad me literæ languidiores; multaque multorum ad illum, fortasse contra me. Meo vitio pereo: nihil mihi mali casus attulit: omnia culpa contracta sunt. Ego enim, cum genus belli viderem, imparata & infirma omnia contra paratissimos,⁵ quieveram: quid facerem? ceperamque consilium non tam forte, quam mihi præter cæteros concedendum. Cessi meis, vel potius parui; ex quibus unus qua mente fuerit, is quem tu mihi commendas, cognosces ex ipsius literis, quas ad te & ad alios misit: quas ego nunquam aperuissem, nisi res acta sic esset: delatus est ad me fasciculus: solvi, si quid ad me esset literarum: nihil erat: epistola Vatinius & Ligurio altera: iussi ad eos referri: illi ad me statim ardentibus dolore venerunt, scelus hominis clamantes: epistolas mihi legerunt plenas omnium in me probrorum. Hic Ligurius furere: se enim scire, ⁶ summo illum in odio fuisse Casari: illum tamen non modo favisse, sed & tantam illi pecuniam dedisse honoris mei causa. Hoc ego dolore accepto, volui scire quid scripsisset ad cæteros. Ipsi enim illi putavi perniciosum fore, si ejus

¹ Feci] Veni in Italiam. *Corradus.*

² Exceptionibus] Quibus M. Antonius me, & Lælium, nominatim excepit. *Ibidem.*

³ Licet] Ne se repudiari totum Casar existimet. Ep. 2. lib. IX. *Idem.*

⁴ Lege] Fortasse a tribuno plebis Dolabella perlatæ; in qua scriptum esset idem quod in Antonii edicto. *Manut.*

⁵ Quieveram] Ita Lamb. & Bosius: cum

antea legereur, *iveram.* Sed mavult Grævius, *sciveram, a scisco.* *Sciveram,* inquit, est decreveram, constitueram a bello scilicet abstinere. Alii vero *sveram, a suo,* non impelleram.

⁶ Summo] Id est, Casari in Quinto, cum hic illius in Gallia legatus esset, plurima displicuisse. *J. F. Gronov.*

ejus hoc tantum scelus percerebruisse. Cognovi ejusdem generis: ad te misi: quas si putabis illi ipsi utile esse reddi, reddes; nil me lædet. Nam quod resignata sunt; habet; opinor, ejus signum Pomponia. Hac ille acerbitate initio navigationis cum usus esset, tanto me dolore affecit, ut postea jacuerim: neque nunc tam pro se, quam contra me laborare dicitur. Ita omnibus rebus urgeor; quas sustinere vix possum, vel plane nullo modo possum: quibus in miseris una est pro omnibus, quod⁷ istam miseram patrimonio, fortuna omni spoliata relinquam. Quare te, ut polliceris, videre plane velim. Alium enim, cui illam commendem, habeo neminem; quoniam matri quoque eadem intellexi esse parata, quæ mihi. Sed, si me non offendes, satis tamen habeto commendatam, patrumque in ea, quantum poteris, mitigato. Hæc ad te die natali meo scripti: quo utinam susceptus non essem, aut ne quid ex eadem matre postea natum esset. Plura scribere fletu prohibeor.

⁷ *Istam miseram patrimonio*] Balliol. *Istam miseram per te patrimonio.* Helmst. *Istam miseram partum patrimonio.* Latet aliquid. Cicetorem scripsisse censeo: quod *istam miseram partem, patrimonio, fortuna omni spoliata relinquam.* Primo raro duo sola verba sine copula a Cicetone junguntur ut hic in vulgatis *patrimonio, fortuna omni,* sed ad minimum *ita.* Deia ex *per te* levi transpositione literarum & unius literæ mutatione fit *partem.* Cicero tunc propter accusationem & calumnias, quas frater & ejus filius in suum caput apud Casarem effundebant, meruebat honorum procriptionem, & suorum

& uxoris. Hinc tristiora cogitavit de morte sibi consciscenda. Ideoque Tulliam tanquam moriturus commendat Pomponio, & si moriatur, hoc enim est, *si me non offendet,* paulo post, antequam Atticus se conveniret, rogat ut eam commendatam habeat, & ei patrum reconciliet. Itaque hic dolet, quod illam moriens relinquit non solum patri, sed & omnibus bonis privatam, quia æque sua ac uxoris Terentia bona proscripturam Casarem esse credebat. Puto me vestigia veterum codicum secutum recte hunc locum restituisse. *Grævius.*

CICERO ATTICO SAL.

X. **A**D meas incredibiles ægritudines aliquid novi accedit ex iis quæ¹ de Q. Q. ad me afferuntur. P. Terentius, meus necessarius,² magnas operas in portu, & scriptura

¹ De Q. Q.] Hoc est, de Q. fratre, & vestigallium conductam tener, & de Q. filio. fit magistro societatis. *Græv.*

² Magnus] Id est, qui magnam partem

ptura Afæ³ pro magistro dedit. Is Quintum filium Ephesi vidit vt Id. Decemb. eumque studiose propter amicitiam nostram invitavit; cumque ex eo de me contaretur, cum sibi ita dixisse narrabat, se mihi esse inimicissimum; volumenque sibi offendisse orationis, quam apud Cæsarem contra me esset habiturus: multa a se dicta contra ejus amentiam: multa postea Paris consimili scelere secum Quintum patrem locutum: cujus furorem ex iis epistolis, quas ad te mihi¹, perpicere potuisti. Hæc tibi dolori esse certe scio: me quidem excruciant, & eo magis, quod mihi cum illis ne querendi quidem locum futurum⁴ puto. De Africanis rebus longe alia nobis, ac tu scripseras, nuntiantur: nihil enim firmitus esse dicunt, nihil paratius. Accedit⁵ Hispania, & alienata Italia; legionum nec vis eadem, nec voluntas; urbana res perditæ. Quid est, ubi acquiescam, nisi quam diu tuas literas lego? quæ essent profecto crebriores, si quid haberes, quod putares meam molestiam minui posse. Sed tamen te rogo, ne intermittas scribere ad me, quidquid erit; eosque, qui mihi tam crudeliter inimici sunt, si odisse non potes, accules tamen; non ut aliquid proficias, sed ut me tibi carum esse sentiant. Plura ad te scribam, si mihi ad eas literas, quas proxime ad te dedi, rescripseris. Vale. XII. Kal. Febr.

³ Pro magistro] Qui maximam partem conduxerat, toti præficietur societati, & dicebatur magister. Vide lib. V. ep. 15. Qui vicem ejus gerebat pro magistro. Idem.

⁴ Puto] Siquidem alter frater est, alter fratris filius. Cum aliis si res esset, ulcisceretur: cum his ne queri quidem mihi arbitror licere. Manuscr.

⁵ Hispania] In qua Cn. Pompejus Magnus filius bellum adversus Cæsarem instaura-

bat. Appianus lib. II. Dio lib. XLII. & XLIII. Idem.

⁶ Alienata] Præsertim propter Antonii crudelitatem ac direptiones. *Malasp.*

⁷ Urbana res perditæ] Motibus Tribunitiis & rogationibus maxime Dolabellæ, ferentis legem perniciosam de novis tabulis. Ep. 12, 15, & 24. *Popma.*

⁸ Eosque] Q. fratrem, & Q. filium.

CICERO ATTICO SAL.

XI. CONFECTUS jam cruciati maximorum dolorum, ne, si sit quidem, quod ad te debeam scribere, facile id exequi possim; hoc minus, quod res nulla est, quæ scri-

scribenda sit; cum præsertim ne spes quidem ulla ostendatur fore melius. Ita jam ne tuas quidem literas expecto: quamquam semper aliquid afferunt, quod velim. Quare tu quidem scribito, cum erit cui des. Ego tuis proximis, quas tamen jam pridem accepi, nihil abeo quod rescribam. Longo enim intervallo video immutata esse omnia: illa esse firma quæ¹ debeant; nos stultitiæ nostræ gravissimas penas pendere. P. Sallustio curanda sunt H-S xxx. quæ accepi a Cn. Sallustio. Velim videas ut sine mora curentur: de ea rescripsi ad Terentiam: atque hoc ipsum jam prope consumptum est. Quare id quoque velim cum illa videas, ut sit² qui utamur. Hic fortasse potero sumere, si sciam istud³ paratum fore. Sed prius quam id scirem, nihil sum ausus sumere. Qui sit omnium rerum status noster, vides. Nihil est mali, quod non & sustineam, & expectem. Quarum rerum eo gravior est dolor, quo culpa major. Ille in Achaja non cessat de nobis detrahare: nihil videlicet tuæ literæ profecerunt. Vale. VIII Id. Mart.

¹ Debeant] Firma esse: partes scilicet Pompejanas in Africa se recoluisse & convaluisse. Ideo subnectit, nos stultitiæ nostræ gravissimas penas pendere: quod scilicet illis tam validis relictis me in Italiam receperim. *Grævius.*

² Qui utamur] Pecunia, qua utamur. Qui ablativi loco tam plurali quam singulari numero veteres ponebant. *Popma.* Vide Gronov. de Pec. Veter. II. 7.

³ Paratum] Quod reddatur. *Corr.*

⁴ Ille] Q. frater.

CICERO ATTICO SAL.

XII. CEPHALIO mihi a te literas reddidit a. d. VIII Id. Mart. vespere. Eo autem die mane tabellarios miseram, quibus ad te dederam literas. Tuis tamen lectis literis putavi aliquid rescribendum esse, maxime quod ostendis te pendere animi, quamnam rationem sim Cæsari allaturus professionis meæ tum, cum ex Italia discesserim. Nihil opus est mihi nova ratione. Sæpe enim ad eum scripsi, multisque mandavi, non potuisse, cum cupissem, sermones hominum sustinere; multaque in eam sententiam. Nihil erat, quod minus eum vellem existimare, quam me tanta de
Tom. VIII. L 11 re

re non meo consilio usum esse. Postea, cum mihi literæ a Balbo Cornelio minore missæ essent, illum existimare, Quintum fratrem lituam meæ professionis fuisse, (ita enim scripsit) qui nondam cognossem quæ de me Quintus scripserat ad multos: etsi multa præfens in præsentem acerbe dixerat & fecerat, tamen Nilo meo his verbis ad Cæsarem scripsi.

De Quinto fratre meo non minus laboro, quam de me ipso: sed cum tibi commendare hoc meo tempore non audeo. Illud duntaxat tamen audeo petere abs te, quod te oro, ne quid existimes ab illo factum esse, quo minus mea in te officia constarent, minusve te diligerem; potiusque semper illum auctorem nostræ conjunctionis fuisse, meique itineris comitem, non ducem. Quare ceteris in rebus tantum ei tribues, quantum humanitas tua, amicitiaque vestra postulat. Ego ei ne quid apud te obsum, id te vehementer etiam atque etiam rogo.

Quare si quis congressus fuerit mihi cum Cæsare, (etsi non dubito, quin is lenis in illum futurus sit, idque jam declaraverit) ego tamen is ero, qui semper fui. Sed, ut video, multo magis est nobis laborandum de Africa; quam quidem tu scribis confirmari quotidie magis ad conditionis spem, quam victoriæ. Quod utinam ita esset. Sed longe aliter esse intelligo; teque ipsum ita existimare arbitror; aliter autem scribere, non fallendi, sed confirmandi mei causa, præsertim cum adjungatur ad Africam etiam Hispania. Quod me admones, ut scribam ad Antonium; & ad cæteros: si quid videbitur tibi opus esse, velim facias id, quod sæpe fecisti: nihil enim mihi venit in mentem, quod scribendum putem. Quod me audis fractiorem esse animo: quid putas, cum videas accessisse ad superiores ægritudines præclaras generis actiones? Tu tamen velim ne intermittas, quoad ejus facere poteris, scribere ad me, etiam si rem, de qua scribas,

Nilo meo] Est, per Nilum meum. Hic Nilus libertus fuit Ciceronis, cujus mentio fit epist. 23, huius lib. *Bof. Repono Nilo meo*, idem atque si dixeris, in ea ipsius; non autem aliena manu. *Itaque*, Scribe, tamen de te hic scribit, ad Cæsarem &c. *Muret. Forte, tamen ultro hic scribit.* J. F. Gronov. Ci-

cæronem puto scripsisse: tamen nihil minus hic scribit ad Cæsarem scripsit. *Grævius*, 271. *2. Præclaras generis actiones*] *Epist. 271.* Nam actiones Dolabellæ, qui hoc tempore tribunatum plebis gerebat, turpissimæ erant. Auctor Dio lib. XXI. *Man.*

bas, non habebis. Semper enim afferunt aliquid mihi tuæ literæ. Galeonis hereditatem crevi. Puto enim cretionem simplicem fuisse; quoniam ad me nulla missa est. VIII. Id. Marr.

3. Simplicem] Cretio simplex dicitur, cum e pluribus hereditibus scriptis, unus cum cretione instituitur fuisse, & cretione instituitur; reliqui sine cretione. Itaque simplicem, id est, sui unius exitiæ. *Bofus*, cum nulla alia cretio ad Ciceronem perlata

CICERO ATTICO SAL.

XIII. **A**MURENÆ liberto nihil adhuc acceperam literarum. P. Sifer reddiderat eas, quibus rescribo. De Servii patris literis quod scribis, item, Quantum in Syriam venisse quod ais esse qui nuntient; ne id quidem verum est. Quod certiorum te vis fieri, quo quisque in me animo sit, aut fuerit eorum, qui huc venerunt; neminem alieno intellexi. Sed quantum id me interfit, existimare te posse certe scio. Mihi cum omnia sunt intolerabilia ad dolorem, tum maxime quod in eam causam venisse me video, ut ea sola utilia mihi esse videantur, qua semper nolui. P. Lentulum patrem Rhodi esse ajunt, Alexandria filium; Rhodoque Alexandriam C. Cassium profectum esse constat. Quintus mihi per literas satisfacit, multo asperioribus verbis, quam cum gravissime accusabat. Ait enim se ex literis tuis intelligere, tibi non placere, quod ad multos de me asperius scripserit: itaque se poenitere, quod animum tuum offenderit: sed se jure fecisse. Deinde perscribit spurcissime, quas ob causas fecerit. Sed neque hoc tempore, nec antea patefecisset odium suum in me, nisi omnibus rebus me esse oppressum videret. Atque utinam vel nocturnis, quemadmodum tu scripseras, itineribus propius te accessissem! nunc nec ubi, nec quando te sim visurus, possum suspicari. De coheredibus Fufidianis nihil fuit, quod ad me scriberes: nam & æquum postulant; &, quidquid egisses, recte esse actum putarem.

L I I 2

De

1. Existimare te posse] Vides enim, nulla te levare posse dolorem meum. *Man.*

2. Postulant.] Quid postularint, cognosce infra, ep. 14, & 16. *Idem.*